

zaaknummer 2013W1058(3)

Datum beslissing: 31 maart 2015

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klagster,
juridisch adviseur: mr. N.D. Geraads, advocaat te Eindhoven,

tegen:

(wijlen) **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
tijdens haar leven lid van de Congregatie van de Zusters van
Barmhartigheid (Maastricht),
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna te noemen: aangeklaagde.

1. De procedure

Het klaagschrift (met bijlagen) is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 22 april 2014.

Op 3 juni 2014 is bij de griffie een inhoudelijke reactie (met bijlage) op het klaagschrift ingekomen van mr. R.P. Baetens, advocaat te Tilburg.

Op 22 januari 2015 heeft de griffie nog een e-mail (met bijlage) ontvangen van mr. Geraads.

Op 27 januari 2015 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klagster is verschenen en heeft haar standpunt mondeling toegelicht. Zij werd vergezeld door haar partner mevrouw [naam] en werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mr. Geraads.

Namens de Congregatie is verschenen mr. Baetens voornoemd.

Ter zitting is mr. Geraads in de gelegenheid gesteld nog nader steunbewijs te leveren met betrekking tot een onderdeel van de klacht; in dat verband is ter griffie op 11 februari 2015 een email van mr. Geraads ingekomen.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1 In 1964 werden klagster en haar drie broers en twee zussen uit huis geplaatst. Volgens het dossier van de Kinderbescherming verbleef klagster vanaf 1965, tezamen met

haar broers en zussen, in het kindertehuis [naam] in [plaats]. In oktober 1970 werd klaagster alleen in een pleeggezin in [plaats] geplaatst.

In de periode van 1965 tot 1970 is klaagster gedurende haar verblijf in kindertehuis [kindertehuis] (onder andere) door aangeklaagde seksueel misbruikt. Het seksueel misbruik bestond uit het bij herhaling betasten van en knijpen in de vagina/schaamlippen van klaagster als ook het met een borstel 'schoonmaken' van de schaamstreek. Daarnaast heeft aangeklaagde aangezet tot seksueel contact tussen klaagster en haar broer [naam] en heeft aangeklaagde toegekeken gedurende deze seksuele contacten tussen broer en zus.

Ter zitting heeft klaagster nader toegelicht dat het aanzetten tot seksueel contact door aangeklaagde meermalen is gebeurd.

Omdat klaagster nog heel jong was toen zij op [kindertehuis] kwam, zijn haar herinneringen vaag.

Klaagster heeft het grootste gedeelte op [kindertehuis] gewoond op de groep '[naam]', welke werd geleid door twee groepsleidsters en de zusters [naam] (alias [naam], thans genaamd mw. [burgerlijke naam]) en later [naam]. Aangeklaagde kwam soms, als het nodig was, helpen op deze groep.

De zusters [naam] en [naam] waren bevriend. Samen met aangeklaagde vormden zij 'de hel van [kindertehuis]'. De zusters waren zeer hardhandig. Er werd geknepen, geslagen, aan de oren getrokken; er was sprake van exorbitant geweld.

Klaagster herinnert zich dat als zij in bed had geplast, zuster [naam] en aangeklaagde haar straffen door in haar vagina of schaamlippen te knijpen. Ze draaiden de schaamlippen om of trokken eraan, totdat klaagster het uitschreeuwde van de pijn. In klaagsters herinnering reageerden de zusters met een gemeen lachje.

Als klaagster en de andere kinderen in bed lagen, moesten zij slapen met de handen boven de dekens. Werd dit gebod overtreden, dan reageerden de zusters, onder wie ook aangeklaagde, door te stompen in de onderbuik of schaamstreek. Vóór of soms zelfs tijdens het slapen gaan controleerden de zusters altijd of de kinderen in bed geplast hadden door met de handen in de onderbroekjes te voelen. Als klaagster inderdaad in bed had geplast, trok aangeklaagde haar aan haar schaamlippen, hoofdhaaren of oren uit bed. Zij werd dan voor straf naakt op zolder gezet.

Ook werd klaagster onder een koude douche gezet en werd de schaamstreek met een harde borstel (soms tot bloedens toe) geschrobd. Ook gebeurde het dat de binnenkant van de vagina werd geschrobd met een tandenborstel.

Klaagster weet zich niet meer concreet te herinneren welke handelingen door welke zuster werden verricht. Wel weet zij met zekerheid te zeggen dat ook deze aangeklaagde, zuster [naam], zich aan de hierboven genoemde seksuele handelingen schuldig heeft gemaakt.

Als de zusters om een bepaalde reden klaagster niet konden straffen werd er wraak genomen op de broers en zussen van klaagster. Zo heeft klaagster meerdere keren gezien dat haar broers [naam], [naam] en [naam] door aangeklaagden in het kruis werden gegrepen.

Toen klaagster en haar broers en zussen ouder werden, werd een ander middel in de strijd gegooid. Klaagster herinnert zich dat zij diverse malen met haar broer [naam] in één ruimte werd gezet. [Naam] werd vervolgens door in ieder geval aangeklaagde gedwongen om klaagster te betasten in de schaamstreek. Later gebeurde het dat [naam] gedwongen werd klaagster te vingeren en zichzelf af te trekken. Klaagster werd zelfs gedwongen het geslachtsdeel van [naam] in de mond te nemen. Klaagster en haar broer werden ook gedwongen boven op elkaar te gaan liggen. [Naam] moest dan 'rijende' bewegingen maken,

als ware er geslachtsgemeenschap tussen klaagster en hem. Bij dit alles waren de zusters, althans in ieder geval aangeklaagde, aanwezig en keken zij toe.

De zusters op [kindertehuis] waren in fysieke en seksuele zin sadistisch te noemen. In klaagsters beleving genoten de zusters er van de kinderen te vernederen, te breken en kapot te krijgen.

2.2 De wijze waarop aangeklaagde en haar medezusters met klaagster zijn omgegaan heeft klaagsters verdere leven sterk bepaald.

Tijdens haar jeugd heeft klaagster altijd contact kunnen houden met haar broers en zussen. Zij kwamen onder meer logeren op de boerderij van klaagsters pleegouders. Toen klaagster 14/15 jaar oud was en haar broer [naam] kwam logeren, heeft klaagster met haar broer seks gehad. Dit is de laatste keer geweest dat klaagster haar broer heeft gezien. Klaagster heeft daarna geprobeerd zelfmoord te plegen, zo zeer was zij vervuld van schaamte door wat er tussen haar en haar broer was gebeurd. Klaagster kon daarna niet meer bij haar pleeggezin wonen.

Op haar 17^e heeft klaagster nog een keer geprobeerd een einde aan haar leven te maken. Zij is daarna op zichzelf gaan wonen en aan de drugs geraakt. Toen zij 20 jaar was realiseerde zij zich dat zij bezig was zichzelf kapot te maken, is zij met de drugs gestopt, gaan werken en een opleiding gaan volgen.

In 1985 heeft klaagster haar huidige partner ontmoet. In deze relatie zijn ook de nodige moeilijkheden geweest; klaagster was onaantastbaar, kon niemand vertrouwen en liet eigenlijk niemand toe in haar leven. Klaagster is opnieuw in therapie gegaan. Onder begeleiding van een psychologe heeft klaagster hard aan zichzelf gewerkt. Ze heeft geleerd dat zij zich niet hoeft te schamen voor wat er gebeurd is. Desondanks brengen de pijnlijke herinneringen met zich mee dat klaagster soms totaal van slag is.

2.3 Klaagster hoop met de klachtenprocedure te bereiken dat het de aangeklaagden en de kerkelijk gezagsdragers (maar ook de Kinderbescherming) bewust maakt van het feit dat zij en haar broers en zussen kleine kwetsbare kinderen waren, bij wie veel vertrouwen was in de dienaren van God. Klaagster wil dat de aangeklaagden beseffen wat ze hebben gedaan en hoeveel pijn, leed, verdriet, angst en eenzaamheid het bij haar heeft veroorzaakt. Klaagster kan slechts hopen dat deze procedure haar de erkenning geeft die zij zo hard nodig heeft.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

De generaal-overste zuster [naam] heeft mr. Baetens verzocht om namens haar een reactie op te stellen naar aanleiding van het klaagschrift dat klaagster heeft ingediend tegen aangeklaagde.

Zuster [naam] was de kloosternaam van [aangeklaagde]. Aangeklaagde was lid van de Congregatie en is in de door klaagster genoemde periode werkzaam geweest in [kindertehuis] te [plaats].

De Congregatie beschikt niet over enig archief vanuit [kindertehuis]

Over aangeklaagde is bij de Congregatie in het verleden nooit een negatief bericht binnengekomen. Dat geldt overigens in het algemeen voor [kindertehuis] en voor alle daar destijds werkzame medezusters. Het is daarom voor de huidige overste ook verbijsterend dat de laatste jaren een serie opeenvolgende, bepaald ernstige klachten bij de Klachtencommissie zijn ingediend. Het kan door de generaal-overste nog steeds niet bevat worden dat de in de klachten verwoorde misdrijven niet eerder naar buiten zijn gekomen. Kinderen in

[kindertehuis] stonden in feite allen onder toezicht van de Kinderbescherming. Het blijft onbegrijpelijk dat dergelijk structureel wangedrag door de zusters, indien dat heeft plaatsgevonden, verborgen zou zijn gebleven voor alle controlerende instanties en ook in de achterliggende jaren nog nimmer eerder heeft geleid tot uitingen van onvrede van andere ex-pupillen van [kindertehuis].

Dat klaagster zich thans ineens met stellige zekerheid zuster [naam] als aangeklaagde weet te herinneren, komt in het licht van het eerder door klaagster gestelde (zij heeft eerder al twee klachten ingediend) niet echt overtuigend over. Zulks nog daargelaten dat klaagster met haar onthutsende verhaal over gedwongen seksueel contact met haar broer tot op heden geen enkel algemeen of specifiek steunbewijs naar voren brengt.

Ondanks het feit dat nooit eerder negatieve signalen zijn ontvangen, kan en zal de overste niet uitsluiten dat destijds in [kindertehuis] kinderen zijn bejegend op een wijze die strijdig is met alles waar de Congregatie voor staat.

De overste is natuurlijk bereid om iedere klacht serieus te nemen, want als de verweten handelingen inderdaad hebben plaatsgevonden, dan past ook nu daarvoor een spijtbetuiging namens de Congregatie. Echter, het relaas van klaagster is te zeer wisselend van inhoud (voor wat betreft de namen van aangeklaagden), lijkt te zeer te leunen op het relaas van andere klagers (van geground, maar ook van ongeground bevonden klachten), dat daarmee toch twijfel aanwezig is met betrekking tot de authenticiteit en het aannemelijkheidsgehalte van het relaas van klaagster. De stellingen van klaagster zijn veel te weinig onderbouwd om een advies tot gegroundverklaring te kunnen rechtvaardigen.

In een andere gegronde klachtzaak werden verklaringen van twee leken leidsters gebruikt, die een bevestiging gaven van destijds soms te gewelddadig optreden van Congregatieleden tegen kinderen. In die verklaringen werd echter niets gezegd over op de seksualiteit gerichte gedragingen in het algemeen, laat staan over handelingen zoals door klaagster zijn beschreven. Iedere groep in [kindertehuis] werd destijds niet alleen begeleid door een zuster, maar ook door twee lekenleidsters. Geen van de lekenleidsters heeft ooit melding gemaakt van seksueel misbruik in welke vorm dan ook. De veertig tot vijftig jaar nadien plotseling ingediende klachten kunnen nog steeds volstrekt terecht zijn, maar dienen, gelet op al het hierboven gestelde, wel met een serieuze, doch kritische blik bekeken te worden.

4. De beoordeling

4.1 Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2 Met betrekking tot het schrobben van de vagina met een harde borstel is opgeworpen dat dit in de context van het wassen bezwaarlijk als seksueel misbruik kan worden gezien. De Klachtencommissie overweegt daaromtrent dat het hardhandige, langdurige en het steeds opnieuw schrobben van de vagina weliswaar als excessief gewelddadig handelen kan worden aangemerkt, maar dat zulks niet meebrengt dat het daarom niet (ook) als een vorm van seksueel misbruik kan worden gezien. De beschreven handelingen waren gericht op het geslachtsorgaan en gebeurden op een wijze die vanuit hygiënisch oogpunt onnodig langdurig

en repeterend was zodat daar geen rechtvaardigingsgrond voor was. Derhalve is de Klachtencommissie van oordeel dat deze door klaagster omschreven gebeurtenissen, ook al gebeurden ze in het kader van het wassen, gekwalificeerd moeten worden als misbruik in de zin van de Procedure.

Ook het aanzetten tot seksueel contact tussen klaagster en haar broer Martien, moet worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure. Zoals al eerder in soortgelijke klachtzaken is geoordeeld, is dit naar het oordeel van de Klachtencommissie immers een handeling die door een buitenstaander objectief bezien en redelijkerwijs kan worden geduid als een norm overschrijdende seksueel getinte handeling die niet hoort bij een normale opvoeding van minderjarige kinderen.

4.3 De Klachtencommissie stelt voorop dat de verklaringen van klaagster oprecht op haar zijn overgekomen. Bij de beoordeling van de voorliggende klachten dient de Klachtencommissie echter de vraag te beantwoorden of er zodanige feiten of omstandigheden aan het licht zijn gekomen, dat het gestelde seksuele misbruik door deze aangeklaagde objectief gezien voldoende aannemelijk is geworden.

De Klachtencommissie beantwoordt die vraag ontkennend en overweegt daartoe dat de feiten, zoals vermeld in het klaagschrift en door klaagster nader toegelicht ter zitting, niet zodanig worden ondersteund door steunbewijs dat voor de Klachtencommissie voldoende aannemelijk is geworden dat ze zijn gepleegd door deze aangeklaagde.

Immers, waar aangeklaagde volgens klaagster tot “de hel van [kindertehuis]” behoorde en exorbitant geweld uitoefende en volgens klaagsters broer [naam] in fysieke en seksuele zin sadistisch te noemen was, typeert klaagsters zuster [naam] haar als lief en moederlijk. In de overgelegde Toestemming gebruik melding d.d. 13 december 2013 van de heer [naam] wordt niet de naam van aangeklaagde genoemd maar de naam [naam]. Ook in de overgelegde Toestemming gebruik melding d.d. 30 juni 2014 van [naam], de zuster van klaagster, wordt de naam van aangeklaagde niet genoemd, in de overgelegde verklaring van klaagsters partner en in de overgelegde medische correspondentie evenmin.

Tenslotte overweegt de Klachtencommissie dat het onderdeel van de klacht met betrekking tot het aanzetten door aangeklaagde tot seksueel contact tussen klaagster en haar broer [naam] niet wordt ondersteund door enig steunbewijs; ook de op 11 februari 2015 overgelegde email correspondentie tussen klaagster en haar broer ondersteunt dit klachtonderdeel naar het oordeel van de Klachtencommissie niet.

Op grond van het bovenstaande zal de Klachtencommissie de generaal-overste van de Congregatie dan ook adviseren de klachten ten aanzien van aangeklaagde niet gegrond te verklaren.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie van de Zusters van Barmhartigheid (Maastricht) de klacht niet gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 31 maart 2015 door:

mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, mr. F.A.A. Duynstee en drs. N.A.M. van Beelen, leden; bijgestaan door mr. S.R.M.I. Roos-Bollen, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

mr. G.A.M. Stevens,
voorzitter

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klaagster en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klaagster verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klaagster schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.